

Димка МИТЕВА

ПРИДОНЕС ЗА (МАКЕДОНСКАТА)
ФОНОЛОГИЈА

(Ирена Савицка – Људмил Спасов, „Фонологија на
современиот македонски стандарден јазик“, I (Скопје 1991).

Изданија. „Нова Македонија“.
Година XLVIII, бр. 16.156. „Лик“, 15
јануари (среда) 1992 година.

Гласовниот систем на еден јазик се проучува главно на две нивоа: фонетско и фонолошко. Ние веќе имаме, како плод на соработката на италијанскиот славист Н. Миниси (од Неаполскиот универзитет) и Наум Китановски (романист од скопскиот Филолошки факултет) синтетичен труд „Фонетика на македонскиот јазик“ (1982), а, еве, сега е пред нас првиот том од книгата „Фонологија на современиот македонски стандарден јазик“ (издание на МАНУ, Скопје 1991 г., стр. 1–123). Дело е на полската славистка Ирена Савицка, одговорна за фонолошките изучувања на Одделението за јазична типологија при Славистичкиот институт на Полската академија на науките (Варшава) и нашиот лингвист од помладата генерација, Људмил Спасов, професор на Филолошкиот факултет во Скопје. Книгата е, значи, еден од резултатите на соработката на полските и македонските слависти. Инаку, таа соработка се одвива повеќе од три децении и полската и македонската лингвистичка средина (МАНУ, Универзитетот „Кирил и Методиј“, Филолошкиот факултет и Катедрата за македонски јазик и јужнословенски јазици) соработуваат врз долгорочно замислениот проект „Полско-македонска јазична конфронтација“.

Во рамките на тој проект се покренати две серии на списанија и се објавени три книги. Воведната книга на конфронтативната полско-македонска граматика (Тополињска–

Видоески), Македонско-полскиот и Полско-македонскиот речник (Тополињска–Видоески–Пјанка) и Фонологија на современиот македонски стандарден јазик I (Савицка–Спасов).

Авторите по својата стручност се повикани да го обработат на фонолошки план гласовниот систем на македонскиот јазик. Ирена Савицка со години се занимава со фонолошките проблеми. Таа е коавтор или автор на конфронтативната фонологија на полскиот и српско-хрватскиот јазик, на полскиот и бугарскиот јазик. Се занимава со фонолошки проучувања на балканските несловенски јазици. Во таа смисла има дадено придонес во методологијата на конфронтативните проучувања на фонолошките системи на јазиците.

Во овој труд е очевиден стремежот на Савицка подлабоко да навлезе во македонскиот јазичен материјал, односно во неговиот фонолошки и фонетски систем, и со тоа да ја потврди самата теза за неговата јасно изразена индивидуалност во однос на јужнословенски и други словенски јазици.

Људмил Спасов веќе низа години го предава предметот Фонологија на македонскиот јазик на скопскиот Филолошки факултет и се занимава со оваа проблематика: има објавено повеќе трудови од областа на фонологијата на современиот македонски јазик, така што во оваа книга е внесено неговото педагошко искуство и научно сознание.

Авторите користат најсовремен метод во фонолошките проучувања којшто овозможува нашиот фонолошки систем лесно и прецизно да се конфронтира со фонолошките системи на другите јазици, пред сè словенските и балканските. Тој метод е широко применуван во лингвистиката и од другите методски пристапи се разликува по својата конкретност и релативно лесната верификација. Во описот на одделните фонолошки единици се опишуваат конкретни позиции на артикулациониот апарат, што овозможува да се определат дистинктивните признаци користени од авторите.

Вакви фонолошки описи постојат за светските стандардни јазици додека на јужнословенски терен ова е прв монографско-фонолошки опис надвор од една граматика. Како таков, трудов ќе предизвика голем интерес кај оние што се

занимаваат со македонскиот јазик во странство, посебно при конфронтациите на фонолошките системи на одделни јазици.

Двајцата автори работат врз вториот том „Супрасегментална фонологија на македонскиот стандарден јазик“ во кој ќе бидат опфатени испитувањата во врска со структурата на слогот, фонетскиот слог, фонетската фраза, тактот, акцентот, интонацијата.

Во првиот том авторите посебно се задржуваат врз веќе познатите и разгледувани проблеми во македонската фонетика и фонологија (*л, љ, ј*; периферискиот фонетски систем во кој се појавува фонемата *а*, фонолошката, односно нефонолошката природа на *ј* и др.). Тоа се прашања што се заsegnати и во ред прилози на наши и странски научни работници, во кои авторите имаат полн увид.

Овде е доволно за заинтересираните читатели да ја пренесеме во најопшт вид композицијата на книгата: Увод (стр. 7–14), со белешки за теоријата и методот на описот на инвентарот на сегментите – функционалните единици, нивната алофонија и дистрибуција, како и за предметот на описот: I дел: Метајазик (стр. 17–33); II дел: Јунктури (стр. 37–40); III дел: Вокали (стр. 41–60); IV дел: Сонанти (стр. 61–76) и V дел: Опструенти (стр. 7–98); Заклучок (стр. 101–105). Следуваат табели, селективна библиографија (подготвена од Елена Петровска) и резиме на полски јазик (117–121) и англиски јазик (стр. 123).

Поздравувајќи ја појавата на овој прв том на „Фонологијата на современиот македонски стандарден јазик“ ќе кажеме дека таа претставува придонес не само кон изучувањето на македонскиот стандарден јазик туку и за развивањето на фонолошките студии во нашата средина.